

Narkootikumide üledoosi surmade ennetamise programm Eestis

Naloksoon on ravim, mida kasutatakse vastumeetmena opioidide (fentanüüli, heroini, metadooni, morfiini) üledoosi korral. Naloksoon süstitakse narkootikumide üledoosi saanud isikule lihasesse, tavaliselt käsivarde, tuharasse või reide. Naloksoon ei ole narkootiline ravim, mistõttu puudub sellel kuritarvitamise oht. Eestis on ravimina kasutusel *Prenoxad 1mg/ml* süstelahus süstlis ja *Nexodal 0,4mg/ml* süstelahus ampullis. 2017. aasta novembris väljastati Eestis müügiluba ka naloksooni ninaspreile *Nyxoid 1,8mg/0,1ml*. Naloksoon on retseptiravim.

Alates 2013. a septembrist, tuginedes Tervise Arengu Instituudi tegevuskavale ja Vabariigi Valitsuse korraldusele, on naloksoon kättesaadav ka üledooside surmade ennetamise programmi raames. Programmi sihtrühmaks on narkootikumide süstivad inimesed ja nende lähedased ning narkootikumide süstivate inimestega kokkupuutuvad töötajad, kes läbivad koolituse üledoosi äratundmise ja kannatanule naloksooni manustamise kohta. Naloksoon väljastatakse ainult vastava koolituse läbinutele ja seda tehakse tervishoiuteenuse osutaja ning kahjude vähendamise teenust pakkuva organisatsiooni koostöös. Koolituse üks olulisi eesmärke on lisaks üledoosi kohta käiva teabe ja esmaabi andmisele õpetada naloksooni eeltäidetud süstalde kasutamist ning rõhutada kiirabi kutsumise vajadust pärast naloksooni manustamist.

Narkootikumide üledoosidest põhjustatud surmadest annab täpsema ülevaate narkomaania olukorra teabeleht. 2017. aastal oli Eestis kokku 110 narkootikumide üledoosidest põhjustatud surmajuhumit.

Üleriigilist statistikat kiirabi väljakutsetest seoses narkootikumidest põhjustatud üledoosidega ei ole. Kui võtta aluseks

Tallinna Kiirabi väljakutsete arv, siis 2015. aastal oli 861 narkootikumide üledoosiga seotud väljakutset, 2016. aastal tõusis juhtumite arv hüppeliselt 1203-ni ja 2017. aastal jätkus kasv 1396 juhuni. 2016. aasta ligi 40%-list kasvu võib seletada uute, seni tundmatute ja ülikangete fentanüülide turuletulekuga (*furanüülfentanüül*, *akrüülfentanüül* ja *karfentanüül*).

Naloksooni programmi rakendatakse Eestis Harjumaal ja Ida-Virumaal (kokku 6 teenusepakkujat). Alates 2013. aastast kuni 2017. aasta lõpuni on naloksooni koolituse läbinud 2085 inimest ja välja on antud 2089 naloksooni eeltäidetud süstla komplekti. Lisaks väljastati korduvalt kokku 597 naloksooni eeltäidetud süstalt. Korduvväljastamise põhjuseks oli enamikul juhtudel (90%) eelmise süstla kasutamine elu päästmise eesmärgil. TALLE esitatud aruanne põhjal kasutati 2017. aastal 115 eeltäidetud süstalt elu päästmise eesmärgil (kokku oli 131 korduvväljastust).

Täpsemat jaotust 2015.–2017. aasta kohta võib näha tabelist 1.

¹ Naloksooni saab peale koolitust väljastada (s.o välja kirjutada) ainult tervishoiutöötajate registrisse kantud arst.

Tabel 1. Naloksooni programmi tulemused 2015–2017

	2015	2016	2017
Grupipõhiste koolituste arv	88	57	50
Individaalkoolituste arv	99	142	139
Osalejate arv kokku	514	434	315
Naloksooni saanute arv	513	433	325
Naloksooni korduvväljastamiste arv	115	167	131

Allikas: TAI 2018

Naloksoon vanglas

Alates 2015. aastast väljastavad naloksooni ka vanglate meditsiinosakonnad, kes koolitavad varasema opioide süstimise kogemusega kinnipeetavaid enne vanglast vabanemist ja annavad neile vanglast vabanemisel kaasa naloksooni eeltäidetud süstla komplekti. Viru vanglas, Tallinna vanglas, Harku ja Murru vanglas ning Tartu vanglas koolitati perioodil 2015. a juunist kuni 2016. aasta lõpuni kokku 107 kinnipeetavat ja neile väljastati 85 naloksooni eeltäidetud süstla komplekti. 2017. aastal koolitati vanglates 32 opioidsõltuvuse diagnoosiga kinnipeetavat (22 Tartu vanglas, 10 Viru vanglas). Tallinna vanglas koolitati kaks töötajat, kes edaspidi antud koolitusi läbi viima hakkavad.

